



TÜRK KÜLTÜRÜ ve SOSYAL YAŞAM

Binlerce yıllık geçmişi ve Anadolu topraklarının renkliliğiyle şekillenen Türk kültürü bugün de Türkiye'de yaşayan 192 milletten göçmen ile şekillenmeye gelişmeye devam ediyor. Buna bağlı olarak da Türk sosyal yaşamı gelişiyor ve dönüşüyor.

Tüm Türkiye'de kabul görmüş ve uygulanan birtakım sosyal davranışlar bulunmakla birlikte geniş bir coğrafyaya sahip Türkiye'de bazı davranışlar bölgeden bölgeye değişebilmektedir. Bu durumda bölgenin ikliminden coğrafyasına ve bitki örtüsüne birçok etken bulunmaktadır.

Türk sosyal yaşamında kişiler arası ilişkiler kuvvetlidir ve sosyal yaşam karşılıklı hoşgörü, anlayış, yardımseverlik gibi davranışlar üzerine kuruludur. Aile ve akrabalık ilişkilerinin kuvvetli olduğu toplumumuzda aynı zamanda komşuluk ve hemşerilik gibi kavramlar da önemini korur.

Ülkedeki nüfusun %93'ü kentlerde yaşamaktadır. Yüksek kentleşmeye bağlı olarak sosyal yaşamda da dönüşüm olmuş, bazıları davranışlar değişikliğe uğramış, bazıları da yok olmuştur. Bugün hala güncelliğini koruyan bazı davranış biçimi ve uygulamaları broşürde görebilirsiniz.

Türlere Özgü Davranış ve Uygulamalar

Yanak yanağa öpüşme ve tokalaşma: Selamlaşma ve vedalaşma sırasında insanlar birbirinin elini sıkarken öte yandan yanak yanağa öpüşür. Cinsiyetten bağımsız olarak yakınlık durumuna göre kişiler kucaklaşabilir. Bir Türk ile selamlaşırken bu durumla karşılaşabilirsiniz.

El öpme: Küçük yaşta olanların büyüklerine duyduğu saygı ve sevgiyi göstermek üzere yaptığı harekettir. Genellikle çocuklar ve gençler büyük anne veya büyük babalarını veya diğer saygı gösterdikleri kişilerin elini öper. Büyükler de duyduğu sevgiyi göstermek için el öpenin yanaklarından öper.

Çay ve kahve tüketimi: Günlük yaşantıda en yaygın olarak tüketilen içeceklerdir. İnce belli, kendine has bardakta tüketilen çay ve yine kendine has küçük fincanlarda içilen Türk kahvesi kahvaltıda gece geç saatlere dek içilir. Sadece bu içeceklerin servis edildiği kiraathaneler ve çay evlerini sokakta yaygın bir biçimde görebilirsiniz. Yanı sıra bir Türk'ün evine davet edildiğinizde size sorulmadan çay getirildiğine şahit olabilirsiniz.

Yemek tüketimi: Yemeğe başlarken "afiyet olsun" denir. Yemekten sonra yemeği pişiren ve sofrayı hazırlayan kişilere "elinize sağlık" denir. Türkler sıklıkla "biraz daha ister misiniz?" veya "şundan da alır mısınız?" gibi sorular sorarak doyduğunu ve her şeyi tattığınızdan emin olmak ister. Genellikle ev sahibi yemeği misafirin tabağına koyar ve misafire ikram eder. Türkiye'de tabakta yemek bırakmamak makbul olandır.



*El öpme,
küçük yaşta
olanların
büyüklerine
duyduğu saygı
ve sevgiyi
göstermek
üzere yaptığı
harekettir.*

İyi dilekte bulunma

Türkiye'de sosyal yaşantının birçok alanında kullanılan kalıplaşmış iyi dilek kullanımı bulunur. Bu dilekler çoğu zaman selamlaşma yerine geçtiği gibi, vedalaşmada da kullanılır. Bu sebeple insanların selamlaşırken "merhaba" veya "selam" kelimeleri yerine birçok farklı ifade kullandığını görebilirsiniz. Bu kullanımların bir kısmının farklı dil ve kültürlerde karşılığı yoktur. Kimisi de farklı şekillerde ifade edilebilir.

Kolay gelsin: Çalışan veya herhangi bir iş yapan kişiye selam verirken işlerinin kolay ve sorunsuz tamamlanmasını temenni etmek için kullanılır. Bu kullanım kişi iş yapmaya devam edecekse ayrılırken de yapılabilir.

Hayırlı olsun: Yeni alınan bir şeye veya önemli bir gelişme için uğur getirmesi amacıyla "Hayırlı olsun" denir.

Hayırlı işler: Genelde bir yerden alışveriş yaptıktan sonra dükkan sahibine "hayırlı işler" denir. Hayırlı işler, dükkan sahibine bol kazanç ve müşteri dilemek anlamı taşır. Dükkana girer ve çıkarken kullanılır.

Allah korusun: Kötü bir şey olmaması, kişinin veya eşyanın zarar görmemesi için kullanılan temennidir.

Sağlık olsun: Sağlık olsun ifadesi genelde olumsuz bir duruma olumlu bir açıdan bakmak için kullanılır. Başarısız veya olumsuz durum olsa da sağlığın iyi olması dilenir.

Sihhatler olsun: "Sağlık olsun" ifadesine çok benzeyen "sihhatler olsun" genelde saç ve sakal tıraşı olan erkeklere söylenir. Daha çok "Saatler olsun" şeklinde telaffuz edilir.

Allah analı babalı büyütsün: Yeni doğan çocuğun aile bütünlüğü içinde, ailesinin sevgisi ve ilgisi içinde büyümesi için kullanılır.

Allah rahmet eylesin: Yaşamını yitiren kişinin Allah tarafından başışlanmasını dilemek için kullanılır.

Geçmiş olsun: Hasta kişinin hızla rahatsızlığını geride bırakması için kullanılır. Yanı sıra başına kötü iş gelmiş kişilerin kötülüğü geride bırakarak iyi hale gelmesi için de kullanılır.

Hayırlı yolculuklar: Seyahate çıkacak kişiye, yolculuğunun iyi geçmesini dilemek için kullanılır.

Allahısmarladık: Ayrılan kişi, kalanlara iyi ve sağlıklı kalmalarını dilemek için kullanılır. Hoşça kal anlamına da gelir.

Çok yaşa: Hapşırarak kişiye, sağlık ve sıhhat dilemek için kullanılır. Aynı anlama gelen "iyi yaşa, güzel yaşa" gibi kullanımlar da bulunur. Hapşırarak kişi genellikle "hep beraber" diyerek yanıtlanır.

Maşallah: Başarılı ve güzel olan bir kişinin, eşyanın, davranışın nazarlardan sakınması ve iyi kalmasını dilemek için kullanılır.

Mimiklerle iletişim

Kişiler, iletişim kurarken dilin yanı sıra mimikleriyle de anlaşır. Bu doğrultuda Türklerin iletişimde kullandığı bazı hareketleri aşağıda görebilirsiniz:

Kafayı aşağı sallama: Onaylama ve evet anlamında kullanılır.

Kafayı veya kaşları yukarı kaldırma: Reddetme ve hayır anlamında kullanılır.

Kafayı iki yana sallama: Hayır, yok gibi anlamların yanı sıra bir durumu beğenmeme ve ayıplama anlamında da kullanılır.

Eli kalbe götürmek: Selamlaşma anlamı taşıyan bu jest, aynı zamanda teşekkür etmek için de kullanılır.

Baş parmağı kaldırmak: Türk toplumunda da görülen evrensel jestlerden biridir ve "tamam, okey, başarılı, çok iyi" gibi anlamlar taşır.

Parmak uçlarını öpmek: Yediği yemekten, bulunduğu ortamdan, aldığı haberdan memnuniyet duyan kişi bu hareketi yapar.

Havaya yazı yazmak: Bir restoranda veya kafede baş parmağı ile işaret parmağını birleştirip havaya yazı yazar gibi yapan insanları görürseniz şaşırmayın. Türk toplumunda garsondan hesabı istemek için sık kullanılan bir jesttir.

Ölümlle İlgili Gelenekler

Anadolu'da vefatın gerçekleşmesiyle başlayan ve takip eden ilk 3, 7 ve 40 gün çeşitli gelenekler mevcuttur. Cenazenin genellikle aynı gün içerisinde defnedilmesine çalışılır. Ölüm haberi günümüzde iletişim araçlarından yararlanarak ve camiden okunan sala vasıtasıyla çevreye duyurulur.

Tabuta konan cenaze, namazın kılınacağı yere götürülür. Tabutun üstüne, halı, kilim ya da yeşil renkli, üzerinde kutsal kişilerin isimleri, kelime-i tevhit, kelime-i şahadet vb. Arapça yazıların yer aldığı örtüler örtülür. Ayrıca tabutun üstüne, ölenin cinsiyetini belli etmek için kadınlarda tül-bent, namazlık; erkeklerde, şapka, sarık, ceket, havlu vb. atılır. Genç kız ya da gelinlerin tabutuna, gelinlik, al duvak, çeyiz eşyasından bir parça; mesleği ifade etmek için din adamlarında sarık, askerlerde şapka, madalya, şehitlerde bayrak vb. koyma gibi uygulamalara da rastlanabilmektedir.

Cenaze namazı, cami avlusunda ya da mezarlıkta kılınır ve ardından defin işlemi yapılır. Cenaze töreninin ardından, ölenin yakınlarını teselli etmek amacıyla mezarlığa ya da eve gelmek suretiyle baş sağlığı dlenir. Avutucu sözler arasında en çok kullanılanı "başınız sağ olsun" dur. Ölen kişinin yakınları için bölgeye göre değişmekle birlikte yas süreci başlar. Bu süre boyunca ailenin dostları ve yakınları taziye ve başsağlığı dileklerini iletmek için ölen kişinin yakınlarını ziyaret eder.

Ölen kişinin eşyalarından (elbise, ayakkabı vb.) bazıları hatıra olsun diye evde saklanırken pek çoğu da fakir olanlara dağıtılır.



Sosyal hayatta uyulması gereken kurallar vardır.



Taşıtlara binerken ve inerken öncelik daima yaşlı, engelli, hamile ve çocuklarıdır.

SOSYAL KURALLAR

Sosyal hayatta insanların birbirleri ile ilişkilerinde uymaları gereken kurallar vardır. Bu kurallara uygun bir yaşam; insanlar arasında daha saygılı, nazik ve hoşgörülü ilişkiler sağlamaktadır. Sosyal hayatta dikkat edilmesi gereken bazı nezaket kuralları şunlardır:

Genel Nezaket Kuralları

- ▶ Tanınmayan kişi ile iletişime geçilecekse öncelikle selam verilmesi, iletişimin kurulmasını kolaylaştırır.
- ▶ İnsanlara "lütfen" ve "teşekkür ederim" demek nezaket göstergesidir.
- ▶ Özel meselelerin, başkalarının duyacağı biçimde, yüksek sesle ve kalabalık ortamlarda konuşulmaması gerekir.
- ▶ İnsanların sık kullandığı yol, köprü gibi yerlerde bekleme yapmak, oturmak ve başkalarının geçişine engel olmamak gerekir.
- ▶ Halka açık tuvaletlerin temiz bırakılması gerekir.
- ▶ Yollara, parklara, piknik alanlarına çöp atmak yasaktır.
- ▶ Taşıtlara binerken ve inerken öncelik daima yaşlı, engelli, hamile ve çocuklarıdır. Toplu taşıma araçlarında yaşlı, hasta, hamile ve çocuklu bireylere yer verilir; bağıracak konuşulmaz, diğer yolcular rahatsız edilmez. Seyahat sırasında koltukları, arkadaki kişiyi rahatsız edecek şekilde geriye yatırmamak gerekir.

Resmi Kurumlarda Uyulması Gereken Kurallar

Resmi kurumların çalışma sisteminin bozulmaması ve görevlilerin en iyi şekilde yardımcı olabilmesi için uyulması gereken bazı kurallar vardır:

- ▶ Kurumun randevu sistemi varsa randevu alınması ve randevuya zamanında gidilmesi gerekmektedir.
- ▶ Resmi kurumlar mesai saatleri dışında çalışmamaktadır. Mesai saatleri kurumlara göre değişiklik göstermekle birlikte çoğunlukla sabah 08.00 ile 17.00 saatleri arasında çalışırlar.

- ▶ Bir resmi kurumda öncelikle danışma ya da güvenliğe başvurulur. Orada bulunan görevlilere, neden geldiği açıklanmalıdır. Talep edilirse kurum girişlerinde kimlik bırakılarak ziyaretçi kartı alınmalıdır.
- ▶ Bazı kurumlarda sıra numarası alınması gerekmektedir.
- ▶ Sıra beklerken gürültü yapılması ve yüksek sesle telefonla konuşulması hoş karşılanmaz.
- ▶ Size yardımcı olacak görevliler dikkatle dinlenmeli; sözleri kesilmemelidir. Resmi görevliler gereksiz yere meşgul edilmemelidir.
- ▶ Görülecek işe yardımcı olması için görevlilere hediye vermek, bahşiş ya da rüşvet teklif etmek yasaktır.
- ▶ Mevzuata aykırı şeyler istemek ve ısrarcı olmak uygun değildir.

Toplu Yaşam Alanlarında Uyulması Gereken Kurallar

Komşularla uyum içerisinde yaşamak her komşunun kurallara uymasıyla sağlanabilir. Türkiye'de komşuluk ilişkileri önemlidir. Özen gösterilmesi gereken konular aşağıda sıralanmıştır:

- ▶ Türkiye'de hafta içi akşam geç - sabah erken saatler ve genel olarak pazar günleri dinlenme zamanlarıdır. Bu dinlenme zamanlarında yüksek sesle müzik dinlemek, çamaşır makinesi, elektrikli süpürge vb. gürültülü makineleri çalıştırmak, yüksek ses çıkararak başkalarını rahatsız edebilecek tamirat, taşınma vb. herhangi bir eylemde bulunmamak gerekir.
- ▶ Balkonlardan halı, kilim, sofra örtüsü gibi herhangi bir şey silkelemek doğru değildir. Apartman merdivenlerinde sigara içilmemelidir. Ayrıca balkonlardan ve camlardan sigara izmariti atılmaması gerekir.
- ▶ Daire kapısının açık tutularak havalandırma yapılması güvenlik açısından uygun değildir.
- ▶ Bina ve bahçenin temiz tutulması için azami özen gösterilmesi gerekir.

Kedi veya köpek gibi evcil hayvan sahibi olan kişilerin kendi hayvanlarına ait atıkları temizlemeleri gerekir.



Türkiye'de Yaşam Rehberi

www.goc.gov.tr
www.liveinturkey.gov.tr



TÜRK KÜLTÜRÜ VE SOSYAL YAŞAM